

Сергій Опанасович розповідав про роботу над цим фільмом студентській аудиторії Національного університету «Києво-Могилянська академія», зумівши в короткому вступному слові налаштувати й зацікавити цим класичним фільмом складної художньої форми, де в кадрі були видатні оперні співаки Борис Гмиря і Лариса Руденко, де знялася в головній ролі відома тоді акторка Віра Донська-Присяжнюк, нагороджена за цю роль на Всесоюзному кінофестивалі. І робота у міжнародній продукції – «Перевірено – мін немає», де локація й умови зйомок були надзвичайно складні. Свою любов до професії учителя Сергій Опанасович висловив у режисерській постановці – фільмі «Прелюдія долі», в основі якого – історія шляху до широкого визнання Анатолія Солов'яненка, нашого знаменитого тенора.

Був час, коли Сергій Опанасович як режисер і оператор зняв чимало просвітницьких фільмів, присвячених українській культурі, народному мистецтву. На превеликий жаль, знімав на «Укртелефільмі» й навіть у записів на дисках цих стрічок не можна було знайти.

В роки Незалежності, коли кіновиробництво фактично припинилося, він передавав своє творче вміння і професійний хист молоді, і його учні вдячні йому за це. Він залишив після себе не тільки візуально досконалі фільми, а й багато талановитих учнів, які сьогодні вже стали відомі й тримають рівень операторської майстерності. Він гостро реагував на лінощі й невігластво молоді, від якої почув «афоризм»: «Зараз легше знімати, ніж говорити». Він не терпів невігластва, домагався від своїх учнів повної самовіддачі, протистояв навалі кічу. Був переконаний, що тільки освіченість людини, яка стоїть за камерою, знання нею здобутків світового мистецтва, естетичний смак можуть забезпечити художню цінність фільму. У наших телефонних бесідах, коли я хотіла більше дізнатися про факти його життя, – нічого не виходило, він не говорив про себе, навіть ніколи не вживав займенник «я», а постійно повертався до проблеми деградації суспільства, нівеляції національних начал, говорив про те, що з поля зору нових поколінь зникають багатства української культури. Й говорив таким тоном, що співбесідник відчував свою відповідальність за ці негативні явища.

Сергій Опанасович любив Україну, але це була любов не декларативна, а діяльна. Авторитет у фахівців і шанувальників кіно він мав дуже високий і на останніх кількох з'їздах Національної спілки кінематографістів України йому надавали почесне право відкривати представницьке зібрання. 2019 року він став лауреатом дуже почесної премії ім. Івана Миколайчука, яку присуджує КМДА.

Зафіксоване мною 2006 року інтерв'ю з Сергієм Лисецьким, друкувалося в журналі «Кіно-Театр», а в 2020 році разом із коротким нарисом про Майстра увійшло до моєї книжки «Майстри кінозображення». Світла пам'ять благородній людині, фахівцю, відданого своїй справі!

Лариса Брюховецька

Юрій Сікало, або Секрет вічної молодості

Режисер Юрій Сікало.

Сікало Юрій Іванович (20. 09. 1936 – 7. 11. 2017) – головний режисер Київського театру ляльок, народний артист України (2009), заслужений діяч мистецтв Польщі (1976). У 1966 році закінчив Ленінградський інститут театру, кіно і музики. З 1965 року в Київському театрі ляльок: у 1965–1970 – режисер-постановник, 1971–1978 і з 1980 року – головний режисер. Вистави: «Колобок» (Є. Патрік, відзначена на Фестивалі театрів ляльок, м. Луцьк), «Егле – королева вужів» (С. Неріс), «Стойкий олов'яний солдатик» (В. Данилевич), «Золотий ключик» (О. Толстой), «Каштанка» (А. Чехов, номінант на «Київську пектораль»), «Пан Коцький» (С. Бретань, П. Гірник), «Троє поросят» (Г. Усач, С. Єфремов), «Русалонька» (Л. Розумовська за Г. Х. Андерсеном). Вистави для дорослих: «Майська ніч» (М. Старицький), «Божественна комедія» (І. Шток), «Йосиф Швейк проти Франца Йосифа» (В. Константинов, Б. Рацер за Я. Гашеком), «Клоп» (В. Маяковський), «Любов, любов» (В. Маслов за «Декамероном» Бокаччо), «Енеїда» (І. Котляревський), «Дон Кіхот» (Є. Шварц за Сервантесом), «Біндюжник та Король» (І. Бабель), «За двома зайцями» (М. Старицький).

З режисером Юрієм Івановичем Сікалом я працював у виставі «Іван-царевич» за п'єсою Юлія Кіма. Початок вистави був добрий, веселий. Всім знайомі розмальовані красиві дерев'яні ложки великих розмірів стояли на сцені, як казкові дерева. Актори були вбрані в яскраві традиційні костюми часів Київської Русі. Запальний танок музики Юрія Шевченка довершував початок казкового святкового дійства. Майже такою була і вся казка, такою ж була душа цієї казкової доброти, по-дитячому наївної, талановитої людини.

З великою повагою він ставився до кожного виконавця його вистави, не раз повторюючи, що йому пощастило працювати з акторами славетного театру. Тобто, він не був режисером авторитарного типу. Він підкоряв акторів захопленістю матеріалом, захопленістю своїх вирішень, вірою, залюбленістю у виконавців. Повторюю, казка була дуже добра. Навіть мені, виконавцю традиційно страхітливого персонажа Кощея Безсмертного, він запропонував вирішення цього образу як нещасного мрійника. Кошцей мріє знайти хоч одну порядну людину, створюючи

кожному пастку – випробування на порядність, які ніхто не витримує. І, покаравши чергового негідника, з відчаєм проголошує: «Немає чесних людей! Немає!!!»

У моєму архіві є фото, на якому я в образі Кощея Безсмертного з виразом обличчя нещасного мрійника, а поруч з моїм обличчям радісні, сяючі обличчя двох дівчаток п'яти-шести років, яких я тримаю на руках.

У 2009 році після моєї бенефісної вистави «Трохи ніжності» за п'єсою Альдо Ніколаї, Юрій Іванович поздоровляв мене. У мене є відео його виступу, який я розшифрував і пропоную вам його: «В цій бенефісній виставі, – говорив Юрій Іванович, – чого варті, крім головних сцен, Ваші дивовижні дві пробіжки на передньому плані» (*сміх у залі*). Юрій Іванович підходить до ювіляра, тисне йому руку, обіймає (*оплески*).

– Але я прийшов не сам (я маю на увазі не дружину) (*сміх*). Юрій Іванович підходить до лави, на якій лежить торбина, витягуючи щось з неї, та натягуючи на праву руку, продовжує говорити.

– Що вразило в роботі Олега у дитячій виставі, в якій він грав Кощея (*сміх*). Зазвичай актори драматичних театрів ставляться до роботи у дитячих виставах «абияк». Але він мене дістав, замучив і навіть здивував, з яким захопленням працював він над цією роллю. Спасибі тобі за це! (*оплески*). Юрій Іванович нарешті витягнув і надягнув на праву руку велику ляльку, чимось схожу на Кощея, підняв її, і лялька заговорила зміненим голосом Юрія Івановича:

– Дорогий Олеже Васильовичу! Я впізнав Вас! І в мене теж є для Вас подарунок! Лялька повертається до Юрія Івановича, якимось зверхньо-лайливо звертається до нього: – Ну ти, Лялькар, давай подарунок! Швидше, тобі кажуть! – гримнув він на Юрія Івановича. Щось узяв і простягнув ювілярові.

– Ось тобі від мене яйце і секрет вічної молодості (*сміх*). Бережи голку! (*сміх і оплески*).

Я теж мав нагоду поздоровити з ювілеєм Юрія Івановича – шанування його відбувалося в казковому будинку театру ляльок, на фасаді якого була мозаїка Жар-птиці, і тепер ця Жар-птиця стала епіграфом ще для більших див, які чекали на дітей вже в інтер'єрі цього театру. Тут я і поздоровляв Юрія Івановича з його ювілеєм. Про нього нескладно було говорити цікаво, бо дуже вже він був яскравою, своєрідною особистістю.

Як я вже згадував, Юрій Іванович подарував мені справжню ігрову ляльку – Кощея. Цей подарунок припав до душі моїм онукам. У святкові дні я діставав Кощея для них, але лялька була завелика для маленьких дітей, а керувати нею, хоч трохи, не кажучи так вправно, як Юрій Іванович, я не навчився. Тож, відпрацювавши свій театральний вік, Кощей пішов на пенсію, і відпочиває тепер серед інших дорогих для мене подарунків, час від часу нагадуючи про мою роль у виставі «Іван-царевич», про бенефіс у мій ювілейний вечір і про дорогого для мене Юрія Івановича Сікало.

Олег Комаров

Від ред.: Спогад Олега Комарова увійшов до книжки Алли Підлужної «Гра в ляльки», яка незабаром вийде друком.

«Навернений Грішник» за «Бориславськими оповіданнями»

В Івано-Франківську на пресконференції з приводу прем'єри директор і художній керівник Івано-Франківського драмтеатру Ростислав Держипільський розповів: «Режисер Назар Панів підійшов до мене з «Бориславськими оповіданнями»... Зізнаюсь, вони мене вразили, бо і зараз є надзвичайно актуальними, особливо коли ухвалили закон про земельну реформу. Мене вразив той жах, який відбувався наприкінці XIX століття, коли у Бориславі знайшли нафту і люди тоді могли перетворитися з господаря на жебрака на своїй землі... Усе це є у виставі «Навернений Грішник», яка стала четвертою роботою режисера Назарія Паніва». За його словами, постановка розповідає про те, як у загальній глобалізації вберегти себе й українську націю. Сам режисер Панів зізнається, що вистава є даниною місту Бориславу, звідки він сам родом. «Навернений Грішник» – це антиутопія, і в театрі такий жанр зустрічається не часто. Режисер стверджує, що творчість Франка настільки складна і цікава, що від неї важко відволіктися. Прем'єри «Наверненого Грішника» відбулися 26 та 28 грудня. Особливу атмосферу створили світліни старого Борислава, які режисеру надав краєзнавець Ігор Романюк. (Літературна Україна)

Лауреати премій НСТДУ

Національна спілка театральних діячів України вручила нагороду 2021 року. Премію ім. Мар'яна Крушельницького здобув актор Івано-Франківського театру ім. І. Франка Олексій Гнатковський, ім. Марії Заньковецької – акторка Львівського театру ім. М. Заньковецької Ірина Швайківська і акторка Київського театру ім. Лесі Українки Лідія Яремчук. Провідний майстер сцени Харківського театру ім. Т. Шевченка Володимир Маляр був нагороджений премією «Наш Родовід». Серед театральних художників премія ім. Федора Нірода – в головній художниці Харківського театру ляльок ім. Афанасьєва Наталії Денисової. Премію ім. Миколи Садовського отримав гендиректор-художній керівник Національного театру ім. І. Франка Михайло Захаревич. За вагомий внесок у розвиток мистецтва театру ляльок премія ім. Віктора Афанасьєва дісталась акторці Людмилі Ясиновській, яка працювала з 1970 по 2019 рр. у Київському театрі ляльок. Премія в галузі театрознавства і театральної критики присуджена театрознавиці і викладачці Харківського університету мистецтв Юлії Щукіній. Акторка Івано-Франківського театру ім. І. Франка Галина Баранкевич і акторка-вокалістка Київського театру «Берегиня» Надія Буравська нагороджені за найкраще сценічне відтворення надбань українського народу, закладених у звичаях, обрядах, традиціях, фольклорі наших предків.

Премія ім. Лесі Українки за твори для дітей та юнацтва

У номінації «Театральні вистави для дітей та юнацтва» кращою визнано виставу Херсонського театру ім. М. Куліша «Легенда про Дракона» (автор Сергій Новачук, режисер Ірина Корольова), сучасної казки з історичними та фантастичними персонажами, пригодницьким сюжетом і ефектним оформленням, вирішеним у 3-D форматі. У номінації «Кінотвори для дітей та юнацтва» переміг фільм «Стоп-Земля» Катерини Горностай.